

EVANGÉLIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenként egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések
szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére
kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész.
NYIREGYHÁZA.

A lap ára egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.
Hirdetés ára oldalanként 40 kor.

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. A közös prot. bizottsághoz. *Geduly Henrik.* — Egyetemes nyugdíjintézet: Az egyetemes nyugdíjintézeti szabályrendelet 25. §-ának C. pontja ellen. *Thász László.* (Vége.) — Az „utasítás” a nem állami elemi népiskolákról stb. *Kund Sámuel.* (Folyt. köv.) — Tárca. Evangélikus egyházunk iskolafenntartói kötelessége különös tekintettel a népiskolákra. *Pröhle Henrik.* (Vége köv.) — Lelkészeleti kérdő-pontok. — Szemle. — Belélet. — Hirdetések. —

A közös prot. bizottsághoz.

Bár pozitív értesülésünk nincsen róla — mert nálunk mindazt, a mi anyaszentegyházunk központi vezetéséhez, felmerülő új törekvéseink, nagy kérdéseink a központ közbejöttével leendő megvalósításához tartozik, gondosan, a titok hét pecsétje alatt szokták rejtegetni, de ama körülményből, hogy a kerületek elnökségei úgy lehet, már ezen a héten, fontos tanácskozások megejtése végett fognak összegyűlni, azt következtetjük, hogy nincsen messze az az idő, amidőn a közös prot. bizottság is megtartja azt az ülését, amelyben, mint a két protestáns egyházegyetem által a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel való tárgyalásra kijelölt szerv, az 1848. XX. t.-c. végrehajtására vonatkozó igényeinket formulálni fogja. Ez a formulázás kettős irányban haladhat, az 1848: XX. t.-c. 2-ik, és az ugyanazon törvénycikk 3-ik §-ának komoly, lelkiismeretes végrehajtását követelőleg.

Dacára annak, hogy nagyon jól tudjuk, hogy úgy ref., mint ág. h. ev. részről a két egyházegyetem színe-java ül a bizottságban, mégsem találjuk feleslegesnek, sőt egyes jelekből, lezajlott eseményekből, elejtett nyilatkozatokból és a két protestáns egyház részéről kiküldött egyes bizottsági tagoknak más téren tanúsított magatartásából ítélve, egyenesen szükségesnek tartjuk a bizottsághoz azt a megfontolt, komoly kérést intézni, hogy a miniszterrel való tárgyalásban félretelve minden egyéb vonatkozást, kizárólag egyházunk érdekeit és jogos igényeit tartsák szemük előtt.

Ne kápráztassa el őket a miniszter sok kiváló személyes tulajdonsága. Hiszen annyira mi is értesülve vagyunk a jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter úr sok kiváló személyi tulajdonairól, magasan álló eszményies gondolkozásáról, a vallásos buzgóság kifejtésének minden egyházban szívesen helyet adó eszményi liberalismusá-

ról, mint ők. De ennek hite, sőt pozitív tapasztalatokon nyugvó tudata még nem elég arra, hogy mikor az egyik fél törvényes alapokon álló igényeket talán századokra kiható módon formuláz: akkor azt mindig és mindenben a másik fél iránt érzett teljesfokú bizalom által vezetettve végezze. Sőt itt nagyon is figyelembe jó a jelenen túl a jövő, a bizonyosságon túl a bizonytalanság, a békés állapotokon túl a háborgatások, kísértések és meglátogatások korszaka, tehát a bizalmon túl a bizalmatlanság is. Mit szólna a közös prot. bizottság ahoz, ha most nem Apponyival, de valamely néppárti miniszterrel szemben kellene formulázni igényeinket? Milyen követeléseket állapítana meg? Milyen hangon tárgyalna? A bizalom mennyiben játszanék szerepet tárgyalásaiban? . . . Ugy-e, a legkisebb mérvben sem! Már pedig ott, ahol evangélikus anyaszentegyházunk jogainak, amint mondtuk, esetleg századokra is kiható módon való biztosításáról van a szó, magyar hazánkban, magyar hazánk felekezeti viszonyai között, a múlt tanulságai és az egyre élénkebb életet élő, a beálló küzdelmekre magát a kath. népszövetség gondos szervezése által alaposan előkészítő klerikalizmussal való harcot mutató jövő komoly intelmeivel szemben úgy kell tárgyalnunk, úgy kell törvényes biztosítékokat szereznünk, mintha azokat mindig a leghatalmasabb és legkörmönfontabb ellenfelünktől kellene féltenuk.

Mi tehát a fellépés modorában szívesen helyet engedünk a kiváló személyi tulajdonok előtt való meghódolásnak, a hang simaságának, a tárgyalási niveau előkelőségének: de érdemi tekintetekben még a legcsekélyebb mérvben sem engednénk személyes bizalmi vagy más természetű összeköttetésekől származó bármily tekinteteknek sem!

És ne kápráztassa el őket követeléseik felállításában az a tény, hogy Apponyi az első miniszter, aki rálép a törvény tényleges meg-

valósításának útjára és egyfelől törvényt ígér az 1848: XX. t.-c. 2-ik szakaszába ütköző visszaélések ellenében, másfelől ugyancsak törvényileg óhajtja biztosítani a megígért 3 millió segélynek állandóságát és az eddig költségvetési úton adott államsegélynek le nem szállítható voltát. Kétségtelen, hogy a miniszternek ez a cselekedete, szembeállítva az 1848: XX. t.-c. végrehajtása terén tapasztalt évtizedes mulasztásokkal: elismerésre méltó. De nem szabad felednünk, hogy mire a miniszter úr ezen kétségtelenül elismerésre méltó intézkedésre magát elhatározta: a gf. Tisza István kezdeményezése következtében már annyira megérlelődött ez a kérdés, a közvélemény már annyira követelte a cselekvést, hogy a miniszter egyúttal a legésszerűbben is tett, a mikor a kezdeményező lépést a végrehajtás terén megtette. Saját állásának tartozott vele, hogy megtegye. És tartozik vele most is! Az nem lehet, hogy egy gf. Apponyi és a megette üő hatalmas politikai tábor be ne lássa, hogy minden jogot és igazságot arcúlesapó eljárás, a protestáns egyház nagy kulturális érdemeivel szemben való hűtelenség és hálátlanság, alkotmányvédő hervadhatatlan érdemeinek rút megtagadása, élő törvények lábbaltiprása és a művelt világ megvetésére méltó cselekedet volna az, ha vele szemben végre már egyszer, akkor, amikor az ügy érdemleges tárgyalás alá vétetik, *a letűnt századok elfogúlt szellemében magyarázatot találó mulasztásokat a magyar állam becsületbeli kötelességének nem ismerné helyrehozni*, és a mikor a gazdag róm. kath. egyháznak nagy bőkezűséggel még autonomiát is biztosít, ugyanakkor az autonomiával ugyan rendelkező, de szegény protestáns egyházakról nem veszi le a szegénység nyomasztó tétlenségre, sőt folytonos veszteségekre kárhoztató terhét. *Tehát nem 3 millió, de lélekszámarányban való aránylagos dotációja minden egyháznak!* Ez legyen a követelés. A miniszternek rendelkezésére áll minden adat, amely igazolja, hogy a róm. kath., gör. kath., gör. keleti szerb és román egyházak miféle állami fundációkban és dotációkban részesültek. Megszerezhetik maguknak e kimutatásokat a bizottság tagjai is. Lehet, hogy meg is szerezték már. A legkevesebb, amit tőlük várunk és remélünk, hogy e kérdésben, a melyért való felelőség a magyarhoni evang. egyház szemében, a magyar evang. egyház történetében és saját evang. egyéniségük lelkiismeretében őket fogja terhelni, hogy egyszer már nyíltan, határozottan körvonalozzák a magyar protestáns egyházak törvényen és Isten és emberek előtti igazságon alapuló elvitázhatalatlan jogait. Ugy áldja meg őket Isten, s úgy áld meg minket is, a mint e gyönyörű feladatnak férfiasan eleget tesznek! *Geduly Henrik.*

EGYETEMES NYUGDÍJINTÉZET.

Az egyetemes nyugdíjintézeti szabályrendelet 25. §-ának C. pontja ellen.

(Folytatás és vége.)

III.

Annyira természetellenes az, hogy ez még csak az egyszerű polgári világnézetnek, a tételes állam-törvény jogi elvének sem felel meg.

Az állami törvényhozás útve, vétve, foltozva, ujtva, az emberi gyarlóság hibái között is mindinkább fejlődik — örvendjünk neki — mindinkább hajlik a keresztyén erkölcsi világnézet felé, mely az embert emberként akarja kezeltetni még a büntetés közben is, s a büntetés fogalmát javítássá akarja átalakítani. E célból állít fel menedékhelyeket, javító intézeteket s a börtön lakóját is *emberré* akarja módosítani, mert benne a szerencsétlent ismeri fel, kit kötelességének tartja a társadalomnak visszaszerezni. Ezért alkotja segítő intézeteit, hogy a nyomort, a legtöbb vétek okát kevesbitse. Ezért korlátolja még a szülői hatalmat is és a gyermeket a köteles részből kitagadni nem engedi meg, hogy ha a szülő el is akarna felejtkezni gyermeke iránt való szülői kötelességéről, akaratja ellenére is kénytelen legyen valamit hagyni gyermekének. A nyomortól, a bűntorkától így is akarja menteni a polgári törvény a gyermeket.

És ezt *cselekszi az állam*, melynek Isten akaratjából joga van viselni a kardot a gonosztevőknek büntetésére!

Ime letűnt már Spartának rideg korszaka, melyben az apa jogosan elvethette magától gyengének ismert gyermekét. Krisztus evangéliumának szelleme szelídebb fuvalattal lengi át a polgári törvényhozást, irgalomra inti ezt a bűnös, segedelemre viszi a gyenge iránt.

Mi meg Krisztusnak hivatott szolgálai, félre vetnénk Urunk akaratát? A mi egyházunk Isten országának eszméjét úgy akarná megvalósítani, hogy el ne jöjjön az az emberek szívébe? Mi egy evangéliomi nyugdíjintézetet akarunk felállítani az elgyengültek, a letörttek gyámolítására és kirekeszteni onnét azokat, akik a gyámolításra legjobban rászorultak. Mi magunknak követeljük benne a békét, nyugalmat és békességet áhító szívünkbe tévedő gyermekeink kitagadásával sebző tört ütünk?

Krisztus anyaszentegyházának szolgálai egyházi nyugdíjintézet címén nem hozhatnak oly törvényt, mely rideg, mint volt a pogány Spartáé, mely humanitás tekintetében e világi állam törvényeinek alatta marad; nem hozhatnak oly törvényt, mely saját gyermekeiket — bűnök miatt — a nyugdíjintézetből kiveti.

Nem elvetni, felkeresni, menteni legyen jelszavunk!

Lám az állam rendőri hatalma midőn eltoloncoltatja haza az idegenben kóborlót vagy nékülözöt, míg e tettével védi tőle az embereket, a társadalmat; addig jól cselekszik magával az illetővel is, midőn övéi közé készíti. És mi a mi közülünk valót magunk közé be nem fogadnánk-e?

A szokás iktasson bár egyik-másik intézményének szabályzatába oly §-t, mely ezt a gyermeket, ki a törvény büntetése alá esett, kizárja jótétománynyéből, de azért még mindig kérdés tárgya marad:

a kizárt érdemes volt-e a kizárásra? A látszat sokszor csal és sok ártatlan lett és lesz ezután is áldozat a törvény előtt; míg az igazi bűnös menekül és nevetve vet követ maga is a szegény áldozatra.

Hiszen mennyi mindenféle rendű-rangú embert ismerhetünk, aki tekintélynek, közmagasztalásnak örvend; pedig lelke rosz, szíve telve van a pokol minden utálatosságával, míg akárhany tisztább lelkű ember megvetetten, szemlesütve jár, mert nem volt elég ügyes kikerülni a törvény büntető kezét.

Magát Krisztust is megfeszítették, míg a gyilkos Barabást szabadon bocsáták.

Az emberi ítélet, mely csak a külső cselekmény, sokszor ennek is csak a látszatára ítél, könnyen téves és igazságtalan lehet. Ne törjünk ezért pálcát azon a gyermekén! Az egyházi nyugdíjintézet célja csak a mentés lehet, s ama sújtó §. meghozatalánál ez egyház úgy nem okoskodhatik, hogy másutt is ily szigorú törvényt szoktak hozni a bukott gyermekekre. E §-t elhiszem, hogy bona fide, szokta hozni egyik a másik után; de annak kezdeményezője nem a Krisztusi evangélium szelleme által érintett keresztyén törvényhozás vala. Annak feltalálója oly nyereszkedési elven alakult intézmény lehetett, mely mindenféle okot, ürügyöt keresett arra, hogy kifizetni köteles tartozásai alul kibujjon s a pénzt magának tarthassa. Ezt az eljárást a keresztyén egyház nyugdíjintézete nem utánozhatja; annál kevésbé, mert öröklési jogát a világi állam még a halálra ítelt gonosztévőnek is fenntartja. Ne üssék el tévedő, vétkezes gyermekeinket attól a kis neveltetési járuléktól, melyet más örökség híján, a nyugdíjintézetrel óhajunk biztosítani nekik!

Nem mondom én ezt: dobja oda nekik azt a neveltetési címen járó segílyt a nyugdíjintézet könnyedén, aztán hagyja magára azt a rosz gyermeket, maga a gyámintézet meg menjen útján tovább, mintha eleget tett volna köteletségének. Isten mentesen ettől.

Az a belmissió, melynek munkájától Isten országának ez emberek szívében való megvalósítását várjuk, kezdje meg munkáját és tegye köteletségét mindjárt ott, a magunk ajtaja előtt is, sepergessen, tisztítson itten is. *Keressen a nyugdíjintézet ilyen jóllelkű munkatársat, vegye igénybe a belmisszióknak valamely szervét; ennek kezéhez utalja ki a neveltetési járulékok részleteit; ezt bizza meg annak a boldogtalannak gyámolításával, megmentésével.* Ezekkel a boldogtalannal szemben egyházunk nyugdíjintézetének csak ez a teendője lehet.

Elfogadják-e a bizottságok fentti nézeteimet? nem tudom! Elfogadja-e azokat a Nagytiszteletű Ügyvivő Úr, vagy a döntő tényezőknek bár csak egyike? nem tudom.

De én, mert Krisztusomnak evangélioma kényszerít; mert lelkem ismerete alkut nem enged és a megismert igazságtól félre lépni nem hágy; tehát előállok, zörgetek és kérem, hogy mivel az a §.

- 1., Krisztus erkölcsi elvével ellenkezik;
- 2., mivel annak intézkedése természetellenes;
- 3., mivel ez a világi állam tételes törvényeinek jogelveivel is ellenkezik; tehát ezt

az egyetemes nyugdíjintézet szabályzatának 25. §-a C. pontját töröljék el a szabályzat pontjai közül!!!

Az Úrnak békessége legyen mindnyájunkkal!
Kis-Baboth, 1907. dec. 11-én.

Ihász László,
evang. lelkész.

Az „utasítás“ a nem állami elemi népiskolákról.

I.

A községi és hitfelekezeti elemi népiskolákban működő tanítók és tanítónők illetményeinek megállapítása. (Utasítás 1—20. §§.).

E fejezetből örvendetes mozzanatul emelendő ki, hogy a magyar nemzet leghasznosabb munkásai javadalmának minimuma biztos alapon tetemesen fölemeltetett, t. i. az alapfizetés 600—800 koronáról 1000 koronára (20% emelés), a korpótlék az eddig 500 korona végösszegegről 1000 koronára (100% emelés). A hitfelekezeti községi tanítók ugyanezzel még nem kaptak meg mindent, amit megérdemelnek, de jogos igényük kielégítése szempontjából a törvény igen nagy haladást jelent. Azonban sajnos, hogy kétféle mértékkel mér a haza az egy téren munkás társaknak és közülök azoknak, akik a valláserkölcsei téren, mint kántor-tanítók és egyuttal hitoktatók is, terhesebb munkát végeznek, a szerényebb osztályrészt juttatja. A javadalomnak ezen egyenlőtlen megállapítása is az állampénztárra 6 milliányi új terhet hárít, a felekezeti s községi tanítók javadalmának fölemelése az állami tanítók javadalmának színvonálára pedig még újabb 5 milliót igényelt volna. Ezzel a teher szaporulattal menthető — ha egyáltalán menthető — a javadalmazásban még mindig mutatkozó nagy különbség. „Legyenek nyugodtak a tanítók“ — mondotta a miniszter —, amit most el nem érhetek, azt meghozza majd nekik az idő.

Az egyháznak azonban kérnie, sürgetnie kell a kormányt, hogy ennek a jobb kornak hajnalát minél előbb fölvirassza és hogy addig is, míg a méltánytalanságon segítenie lehet, enyhítse azt lehetőleg aképp, hogy minél több felekezeti tanítónak jutassa a 200 koronás személyi pótlékot, mert különben féltő, hogy a felekezeti tanítók színe-java az államhoz fog sietni, miáltal hitfelekezeti népiskoláink színvonala alább fog szállani, ami pedig nem érdeke az államnak sem, és amit a fizetésrendezéssel — hiszem — nem is akart előmozdítani. Megengedi ugyan az állam (Utasítás 33. §.) a hitfelekezeteknek, hogy tanítóik javadalmát az állami tanítók fizetésének színvonálára, sőt ennél is feljebb emelhetik a nélkül, hogy a már engedélyezett államsegély összege alább szállíttatnék. Csakhogy a hol erre meg volt a lehetőség, ott hitfelekezetünk e részben eddig is minden lehetőt meg tett. A baj éppen az, hogy egyházhiveink kultusz és kultur adóval nagyon túl vannak terhelve, amit a kormány is nagyon jól tud, azért szándékozik a hives egyházi terhén könnyítendő, a 48-ki törvényt legalább ezen irányban sürgősebben végrehajtani. Gyülekezeteink iskoláikra egyházhiveik állami adójának 5 százalékánál sokkal nagyobb összegekkel adóznak, míg azok, akiknek számára állami iskola jutott, állami adójuknak csak 5 százalékkal járulnak annak fenntartásához, a tandíjnak nagy részét is szegénység címén elengedik nekik, a többi pótolja az állam polgárainak adójából, tehát azokból is, akik felekezeti iskolájukért nagy terhet hordoznak.

A tanítói javadalmak minden hullámozástól mentesítettek. E fizetéseknek a díjlevél alapján megállapított mennyisége továbbra is csonkítatlanul kiszolgáltatandó, illetve az államsegély igénybevétele céljából le nem szállítható (Utasítás 33. §.), kivéven, ha

valamely tanítói állomásnak államsegellyel kiegészített jövedelme az iskola fenntartó által el nem hárítható, állandó természetű körülmény következtében csökken; amely esetben az iskolai hatóság a közigazgatási bizottság által a minisztertől az államsegélynek a törvényben megállapított alapfizetés összegének erejéig való fölemelését kérheti.

Segédtanítónak alkalmazását a törvény csak ideiglenesen és legfeljebb 1 évi időtartamra engedélyez meg, de a segédtanító fizetését az eddigi összegről t. i. 400 koronáról 800 koronára emeli föl. (Ut. 5. §.) A tanító nincs följogosítva arra, hogy segédet fogadjon a maga helyettesítésére, a segédtanító alkalmazása az iskolaszék hatáskörébe tartozik. Segédtanító rendszerint tanítótól való váltás esetén alkalmazható, különösen a tanító halála esetén, özvegye s árvái félévi egész fizetést és lakást élveznek. És ha az iskola államsegélyes, akkor a segédtanító fizetéséhez az állam is hozzájárul abban az arányban, amelyben az elhalt tanító fizetését kiegészítette. Ez nagyon méltányos, de a legtöbb esetben nem lesz elégséges. Az a gyülekezet, mely államsegélyes, melynek szegénysége közzhatóságilag meg van állapítva, nem lesz képes temetési, tanító választási költségeken felül, még az özvegy s árvák javadalmát és a segédtanító lakbéréét, fizetését előteremteni. Előfordulhat az az eset is, melyben hatósági orvos vizsgálata alapján megállapítatik, hogy a tanító nem saját hibájából származott fogyatékosága miatt nem képes eredményesen tanítani; és bár tagja az országos tanítói nyugdíjintézetnek, legfőleg még csak végkielégítéssel távozhathat állásáról. A közigazgatási bizottság megállapítja a segédtanító alkalmazásának szükségességét. Nagyon méltányos volna és a közérdek szempontjából kívánatos is, hogy a hitközség ily esetben is részesülne államsegélyben a segédtanító tartására, hogy ne kelljen a beteg tanító kezébe a koldusbotot, hátára a koldustarisznyát adni. Autonomikus szempontból kifogás alá esik az utasítás azon rendelkezése is, (5. §. 3. bekezdés) hogy a segédtanító alkalmazása az iskolaszék hatáskörébe tartozik, mert ez az ügy önkormányzati törvényes rendünk szerint a gyülekezeti közgyűlés hatáskörébe tartozik, különösen akkor, mikor a javadalmazás a gyülekezetet terheli és a segédtanító alkalmazása az egyházmegegyei hatóság megerősítésére szorul. A miniszteri „Utasítás”-ban idézett 1868. XXXVIII. t.-c. 137. §-a és az 1886. évi XXVIII. t.-c. 13. §-ának 1. és 2. pontja nem a hitfelekezeti, hanem a községi iskolaszék hatáskörét állapítják meg, az idézett 2. pont még épen azt tartalmazza az „Utasítással” ellentétben, hogy a felekezeti iskolaszék szervezetét és teendőit a felekezeti iskolaügyet vezető illetékes főhatóság szabja meg.

Folyt. köv.)

Kund Sámuel.

T Á R C A.

Evangelikus egyházunk iskolafenntartói kötelessége, különös tekintettel a népiskolákra.

(Folytatás.)

Csak is ez uton remélheti az egyház, hogy a gondjaira bízott gyermekekben majdan élő, munkás tagokat nyer, akik amint maguk élő kövekként sorakoznak az egyház épületébe, másrészt szavukkal,

cselekedeteikkel, egész életükkel terjesztik az Istenben való életet a családban, hivatásuk körében s megőrzik és kamatoztatják azokat a drága kincseket, amelyeket apáiktól örökölték. Semmiféle egyháznak nincs annyira érdekében az önfentartás kötelességéből folyólag iskoláihoz szívósan ragaszkodni, mint épen evangéliumi egyházunknak. Mi nem támaszkodhatunk külső hatalomra, mely a tömegeket súlyánál fogva tartja össze; nem dicsekedhetünk világi tekintéllyel, amely sokakat meghajtásra kényszerít; nincs aranyunk ezüstünk, amely vonz; nincs vaskövetkezetességgel keresztül vitt szervezetünk, amely csudálatos szabatossággal működik; nincs csillogó szertartásunk, mely képzeletre és érzékekre hat; nincs gyontatószékünk, mely a lelkeket az egyház intézményeihez láncolja; nem vagyunk egyedül üdvözítő egyház, amelyhez pusztán külsőleg hozzátartozni már az üdvösséget jelenti.

Nekünk csak egy hatalmunk, egy tekintélyünk, egy kincsünk, egy összetartó kötelékünk, egy üdvöt nyújtó forrásunk van: az evangélium. Igaz, hogy ez minden egyebet felülmúl s mindent pótol; mert Istennek hatalma; de hogy erejét és áldását megmutassa, használni, hirdetni, gyakorolni kell. Bele kell keverni mint kovászt a lisztbe, az emberek világába, életébe, hogy áthassa egész valójukat, megszentelje s boldogítsa életüket, hogy ne kényszerből, ne pusztán külső engedelmességből, hanem a hálás hitnek boldogító tudatából vallják: „Óh tudom, tudom kibem hiszek! Nem, nem hagyom el hitemet.” Ezek lesznek aztán evangéliumi egyházunknak igaz tagjai, akikre számíthat, mint hálás gyermekeire, akik evangéliumi nagykorúságban és szabadságban ragaszkodnak hű édesanyjukhoz, akinek legdrágább kincsüket köszönhetik. De ha az édesanya nem tette meg kötelességét, hanem idegen nevelésbe adta gyermekét, ne csudálja, hogy gyermeke nem ragaszkodik hozzá, sőt idegenkedik tőle. Ez fáj az anyának, de fájdalmát, elhagyatottságát maga okozta.

Állításainkat a történelem igazolja. Az evangéliummal együtt jár a nevelés és tanítás. A reformáció, mely a feledésbe ment evangéliumot ismét napvilágra hozta, épen ezért megteremtőjévé lesz a népnevelésnek. Luther már 1525-ben minden városban és községben iskolák felállítására buzdít és pedig nemcsak fiuk, hanem leányok részére is.* Igaz, hogy mai felfogásunk szerint ezek az iskolák igen kezdetlegesek voltak. Az olvasásra és a káté ismeretére szorított a tanítás: a tanítási idő sokszor csak egy-egy óra naponként, vagy csak a hét bizonyos napjain a téli hónapokban; a tanítók egyúttal céhmesterek, többnyire oly férfiak, akik maguk sem végeztek valami magasabb tanfolyamot. De evangéliumi népnevelésünknek mégis ezek az iskolák vették meg alapját. Az evangéliumi egyház mindig át is volt hatva szent kötelességének tudatától. Valóban megindító és lélekemelő azon buzgalom látása, amelyet az evangélium népe hazánkban mindenfelé kifejt a reformáció elterjedése alkalmával. Minden kis gyülekezet iskolát állít. Áldo, önmegtartózkodást gyakorol, csak hogy gyermekeit, ifjúságát nevelhesse. Minden templom mellett ott az iskola; sőt ahol templomra nem telik, ott legalább iskolát állítanak, mert ezt föltétlenül szükségesnek tartják. Évszázadokon át foly a hű munka s nem lankad az áldozatra készség. A nép fia a magas rangokkal

* „Au die Bürgermeister und Ratsherren allerlei Städte in deutschen Ländern“ c. iratában.

együtt meghozza verejtékkel szerzett fillérét az iskola javára; a tanító szegényes jutalom fejében lelkesen végzi munkáját. Kérdik é: kötelességünk-e ez vagy nem? Várnak-e parancsot kívülről? Koldulnak-e segélyért az állam ajtajánál azt mondva: „Hiszen mi a te feladatodat végezzük?” Nem. Tesznek, mert tenniük kell! A hitnek, a szeretetnek, az egyházuk iránt érzett hálának ereje hajtotta őket, s valóban nagy elfogultság kell ahhoz, amit ma oly sokszor tapasztalunk; midőn úgy tüntetik fel a dolgot, mintha eddig semmi sem történt volna, s Magyarország népnevelése csak most kezdődne az államosító törekvések korában; holott hálát adhatunk édes hazánk érdekében és azoknak az egyházaknak, akik feladatukat felismerve a nevelés és oktatás szent munkáját oly lelkesen végezték. Ne kicsinyeljük azokat a szalmafedeles iskolákat; ne vessük meg azokat a szalmafedeles iskolákat; ne vessük meg azokat a kérges tenyerű, az egyszerű nép fiától alig elütő iskolamestereket, akik híveikkel együtt örültek és szenvedtek minden tekintetben. Híveinket, honunk fiait, akik nehéz időkben emberül megállották helyüket, ott ezek az iskolák, ezek a tanítók nevelték.

(Vége köv.)

Lelkészegyleti kérdő-pontok.

Gyurátz Ferenc püspök, mint a dunánt. ev. ker. lelkészegylet elnöke a folyó évrre most bocsátotta ki tanulmányozás és tárgyalás végett az egyes egyházmegyei lelkészegyleteknek a szokásos kérdő-pontokat. A jelen évi kérdő-pontok is nagy gyakorlati érzékre vallanak és fontos ügyeket karolnak fel és bizonyára élénk visszhangra és kellő méltatásra fognak találni ezek a lelkészi körökben az idén is. A kérdő-pontok a következők:

1.

A népiskola munkássága a múltban; jelentősége az egyházra és a hazára nézve korunkban.

2.

A népiskolák államosítása. Mily előnyöket ígér? Mily hátrányok várhatók utána az egyházra nézve?

3.

A theol. akadémiák és az egyház kölcsönhatása egymásra. Mit várhatnak joggal a theol. akadémiák az egyháztól? Mit remélhet tőlük méltán az egyház?

4.

A hitközöny terjedése. Miben találhatók okai? Miként munkálhatunk közre megszüntetésén sikeresen? Hogyan kelthető új életre a meglankadt hitbuzgóság?

5.

Az egyházkerületi árvaház ügye. Mi volna tanácsosabb: egyelőre csak tőkegyűjtés az árvaház megépítésére, vagy pedig az árvák segélyezésének azonnal megkezdése oly módon, hogy a felkaroltakat tisztességes, vallásos evang. családoknál helyeznők el évi tartásdíj mellett?

6.

Készülés a reformáció 400-dik évfordulójára. Mily alkotásokkal tehetünk méltó bizonyosságot az evangéliom ielkének ma is egyházunkban munkálkodó erejéről?

SZEMLE.

Egy miniszteri nyilatkozat. Nagyfotossági kijelentéseket tett a köznapokban egy képviselőjelöltő közgyűlésen (a budapesti III. kerületben) g. *Apponyi Albert* vallás- és közoktatásügyi miniszter. A koalíciós kormány hátralévő működési idejének a saját tárcájába eső munkaprogramjáról ugyanis a következőket mondotta: „Folytatni fogjuk működésünket abban az irányban — hogy ott kezdjem, ami az én tárcámhoz tartozik, — hogy a vallási téren az 1848-iki nagy alkotás, az országban bevett összes vallásfelekezetek közti viszonyosság és egyenlőség intézményszerűleg az egész vonalon biztosítva legyen, (Éljenezés.) ami ebből még hiányzik, megvalósíttassék és hogy a vagyoniilag szűkölködő egyházak az 1848: XX. t.-c. nagy intencióihoz képest ezen szűkölködő helyzetükből fokozatosan kivezetessenek, anélkül, hogy bárkinek is történetileg szerzett jogai megtámadtatnának. (Élénk helyeslés.) Azon leszünk — hogy megint a magam tárcájának körében maradjak — hogy a nép oktatási törvényhozásának megkezdett munkáját tovább folytassuk, különösen a felnőttek oktatásának rendszeres szervezésével, a gazdasági és ipari ismétlő oktatás a tanítóképzésnek olyan szabályozásával, amely biztosítja a nemzetet afelől, hogy csak a nemzeti gondolattal összeforrt hazafias férfiak taníthassanak. (Helyeslés.) A középiskolai kiképzés terén abban az irányban óhajtunk működni, hogy az a középiskolai képzés a maga egyoldalúságából kivéttessék és olyan orgánumokkal, szervekkel egészíttessék ki, amelyek a polgári kereső életben működőket is a kellő műveltséggel lássák el, hogy jobban megállhassák az életért való harcban helyüket és a magasabb nemzeti művelődés részeseivé váljanak. (Élénk helyeslés.)” — Vessük össze a miniszter eme kijelentéseit mai vezércikkünk főgondolatával, — s akkor még inkább ki fog tűnni a közös prot. bizottsághoz intézett komoly felhívásunk alapos volta. Mert ha maga a miniszter is akarja azt, amit az élő törvény alapján akarnia kell, t. i. az 1848: XX. t.-c. alapján az anyagilag szűkölködő egyházak helyzetének törvényes rendezését, akkor a mi részünkről nincsen helye a tartózkodásnak s nincsen helye annak, hogy az 1902-iki kimutatásokhoz rögcsodjunk itt is, ott is, mikor már az 1907—1908-ik esztendő, sőt a folyton fejlődő életigények régen túlhaladták a 6 év előtti kereteket.

BELÉLET.

Kitüntetés. Wünschendorffer Károlyt, a poprádi egyház érdemekben gazdag lelkészét ő Felsége a koronás arany érdemkeresztel tüntette ki. A midőn e tényt örömmel regisztráljuk, s a kitüntetett lelkes egyházi férfinak számos barátjával együtt mi is őszintén kívánjuk, hogy: „ad multos annos,” helyénvalónak találjuk egyúttal azt is felemlíteni, hogy a Wünschendorffer 50 éves lelkészi jubileuma alkalmából az ő tiszteletére rendezett ünnepségekről a poprádi egyház külön füzetben is megemlékezett s azokat „emlékül” kiosztotta a jubiláns tisztelői között.

Arnyékok. Van Nógrádban egy egyház, amely több mint három éve lelkész nélkül van, s amelyet az engesztelhetetlen pártoskodás nyomorít. Nem kell hosszabban bizonyítani, hogy azon egyház, mely

teljesen vezetés nélkül van hosszabb ideig s főképp ha nagyfokú surlódások és viszályok is dúlják e mellett, milyen lejtőre jut. Pusztulóban van ott minden s keserves dolga van jó sok ideig az odakerülő papnak, főképp ha az egyház nagyobb népességű. Még szerencse, ha idegen elemek — katolicizmus, baptizmus, nazarenizmus — nem használják fel az alkalmat, hogy a zavarosban halásszanak, vagy nem tudnak halászni. Az ilyen áldatlan állapotnak oka az emberek keresztyénietlen érzületén kívül papválasztási rendszerünkben, a közigazgatás és bíraskodás lassúságában is keresendő. Bámulatos az a lassúság, amellyel a kálnógarábi papválasztási ügy kezeltek. A hívek a legnagyobb türelmetlenséggel várják az egyetemes egyházi törvényszék végzését, amelynek még az egyetemes gyűléskor kellett volna történni; de hát állítólag a kerületi törvényszéktől is elkésve került az ügy a legfelsőbb forumhoz. S így még mindig Scylla és Charybdis közt két párt dúló viszályainak kitéve hanyódik a kálnói nemes egyház hajója. Már csak kellene szorgosabban gondoskodni arról, hogy ezen hajó végre elérje Itaka partját. (B.)

Budapest. Multkori tudósításunk kiegészítésül adjuk még a következőket, mint a fővárosi egyház életéhez tartozó jelenségeket. 1. *Majba Vilmost* a pesti egyház az ujonnan alakított *kőbányai* missziói kör élére állította, úgy, hogy egyúttal a belmissziói munkásságot az egész egyház területén is ő végzi. Kőbánya a lelkeszi központoktól oly távol esik, hogy a hívek rendes ellátása lehetetlen volt, ezért határozta magát az egyház erre a lépésre. — December 31-én lejárt a pesti magyar egyház *vallástani tanácskönyvekre hirdetett pályázata*, legalább részben. Beérkezett összesen 25 pályamű, még pedig: 1. az elemi népiskola I—II. osztályú bibliai történetekre 4 munka; 2. a III—IV. oszt. történetekre 3 munka; 3. az V—VI. oszt. (elemi) egyhrt-re 7 munka; 4. kátéra 5 munka; 5. gimnáziumi bibliaismertetésre 2 munka; gimnáziumi III. oszt. egyhrt-re 1 munka; gimnáziumi IV. oszt. Hit- és erkölcsstan 3 munka. Beérkezett még 1 munka a gimn. VIII. oszt. hit- és erkölcsstanra is, de ezt most még nem bírálják el, mert ennek pályázati határideje még nem járt le.

Adományozás. Berke János tótkeresztúri lelkész a dunánt. ev. lelkészeknek nesztora, ki már-már János apostol korával vetélkedik, éltének alkonyán egymásután hozza meg a jótékonyág áldott oltárára nemes szívének áldozatait. Legújabbán megint növelte 400 koronával soproni tápintézeti alapítványát, úgy, hogy az most már 2000 koronát tesz ki. Áldja meg érte a mindenható jóságos Isten.

A debreceni ev. filléregylet, mely a hívek áldozatkészségéből a szegények és a szegény gyermekek megsegítésének nemes céljait szolgálja, f. hó 6-án igen szép sikerű farsangi beköszöntőt rendezett a következő műsorral. 1. Nyitány. Magyar Testvérek zenekara által. 2. Szerenád. Monológ, írta Makai Emil. Előadja Materny Aranka úrhölgy. 3. Sonnambula opéra de Bellini par J. Leybach. Zongorán előadja: Szteló Bözsike úrhölgy. 4. Zene. Magyar Testvérek zenekara által. II. rész. 5. „Farsangi beköszöntő.” Személyek: Karnevál herceg: * * * | Bákirálynő: Rajczy Annuska úrhölgy. A pierette-táncot lejtik: Szteló Bözsike, Materny Aranka, Harsányi Jolánka, Biró Janka, Niházi Tilda, Harmath Teréz, Materny Irénke és Kiss Kari úrhölgyek. 6. Nem látták kérem a mamámat? Előadta Ligeti. 7. Bűvészeti mutatványok. Bemutatta Gyurcsány Béla úr. 8. Vig szavalt.

Előadta Sexty Emil úr. 9. Zene. Magyar Testvérek zenekara által. A sikerült estély szépen jövedelmezett a filléregylet nemes céljainak.

Selmecbánya. Beszámoló. Az ev. nőegylet 1907. december 22-én, mint Advent 4-ik vasárnapján felállította karácsonyfáját árvái s szegényei részére az Erzsébet-utcai iskolában. Az elhagyatott árvák s szegények barátai, akik e mindenkor megható ünnepélyen a délutáni órákban résztvettek, a megindulás örömkönyvei között hallgatták az árvák énekét s szívből fakadó köszönetét a gazdag adományokért. Az adományozók szívében bizonytal megerősödött ezek hallatára azon szent feltétel, hogy a jövőben is szívesen nyújtják segítő jobbjukat az árvák s szegények gondozásához, megmentéséhez s megtartásához. A karácsonyfa adományaiban részesült 20 iskolas gyermek; mégpedig 7 fiu és 13 leány. Mindezek teljesen lettek felöltöztetve. Ezekon kívül részesült gazdag adományokban, u. m. ruhában s élelmi szerekben 4 özvegy számos kiskorú gyermekével, továbbá 26 özvegy s hajadon s 4 férfi, kik hajlott koruk mellett nem képesek többé elegendőleg megkeresni a mindennapi kenyeret. A nőegylet készpénz kiadása volt 272 korona. A többi telt a hívek adományaiból. A kik ilyenképen segélyezték a szegényeket és árvákat, azok kölcsön adtak az Úrnak. Voltak pedig számosan, akik felekezeti különbsége nélkül jó szívek unszolásának engedve, ezt cselekedték. Fizesse meg ezt nekik a jó Isten sokszorosan. S ezt bizonytal meg is teszi; mert aki jót mível, az a jóban részesül is; különösen pedig a jó cselekedet boldogító tudásában. Az egyletnek munkáját pedig kísérje a jó Isten továbbra is legjobb áldásaival!

Händel Vilmos.

Helyreigazítás. Mult számunkban „Budapest” cím alatt hozott hírünkre vonatkozólag helyreigazítás képen közöljük, hogy a *fasori új templomot a deák-téri magyar és német egyház* építette és hogy a beteg *Falvay Antalt* nem *Kurz Sámuel*, hanem *Scholtz Lajos* polg. iskolai tanító, mint h. igazgató helyettesíti.

Sírköveket állított a nemespátrói ág. hitv. ev. egyházközség a mult év végén néhai Takács István lelkész és néhai Szucsányi József tanító sírhalmára. Advent III-ik vasárnapjának délutánján a hívek serege ünnepélyes menethen vonult a templom-térről harangzúgás mellett a temetőbe. Itt Hérics Sándor tanító vezetése mellett gyászzenéket zengett és Mesterházy Sándor az elhunyt tisztviselők érdemeit és a hívek kegyeletét méltató beszédet és végül imádságot mondott. *Takács István* Vas megyében Kemenes-Ságh helységben született, 1805-ben és Nemespátróban 1832-től 1891-ig működött. *Szucsányi József* pedig Dörgicsén Zalamegyében született, az 1823-ik esztendőben Nemespátróban tanítóskodott 1851-től 1882-ig. A kegyeletos cselekmény annál szebb, mert az egyik egyháztanácsos kezdeményezésére a hívek kebeléből indult ki.

Nyilvános köszönet. A barcsi evang. gyülekezet „iskola- és imaház adósság” törlesztés címen a mult évben segélyt kapott: 1. A svájci Evang. egylettől 476.10 K. 2. A G. A. egylettől 1173.60 K. 3. Lipics Ferenc tótmuráci hitsorsostól 3 K. 4. Lipics József tótmuráci hitsorsostól 2 K. 5. Dsubán Ferenc tótmuráci hitsorsostól 2 K. 6. A soproni főiskolai gyámintézettől 25 K. 7. A f. soproni egyházmegyei gyámintézettől 40 K. 8. A lajtaújfalu és kismartoni helyi gyámintézettől 4 K. 9. A G. A. egylettől 432.90 K. 10. Az ágfalvai gyülekezetétől 5 K. 11. A békéscsabai Rudolf főgimn. ifj. gyámintézettől 10 K. 12.

A dunántúli ev. egyh. ker. gyámintézetétől 100 K. 13. A stuttgarti G. A. egylettől 351 K. 14. Kraft János kadarkuti hitsorsostól 4 K. 15. Rédling Jánosné szításmesternétől 2. 16. A „Missziói Lapok” gyűjtése 16·30 K. 17. Offertórium perselypénz 52·71 K. A midőn ezen hitrokoni segélyekért hálás köszönetet mondunk, missziót teljesítő gyülekezetünket a prot. intézeteknek jövőben is szíves figyelmébe és gyámolítására ajánljuk, maradunk az egyházközség megbízásából hitrokoni tisztelettel: *Az előjáróság.*

Az oly csunya és kellemetlen női arcszór eltávolítására legalkalmasabb a

RASOLIN.

Néhány perc alatt a szórt az arcról vagy kézről minden fájdalom nélkül eltávolítja.

Egy doboz ára 2 korona helyben, vidékre 2 korona 50 fillér előzetes beküldése mellett 52-4 bérmentve.

Magyar gyártmány! Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!
„RASOL” vegyipari vállalat
BUDAPEST, VI., Váci-körut 55.

Postai és vasuti szétküldés naponta a világ minden részébe.

Magyarok! A kész ruha bécsi gyári munka!

KLEIN ADOLF

férfi-szabó-üzlete BUDAPEST,

VI., Dessewffy-utca 23. sz.

Készít mérték szerint öltönyt vagy felöltöt 15 forinttól feljebb valódi gyapju szövet maradékokból. — Több évi tapasztalatomat Neuländer Testvérek és Weiner és Grünbaum es. és kir. udvari szabóknál szereztem. 13-4

•• MŰVÉSZIES MUNKA. ••

„EL A BOROTVÁVAL!”

mely már oly sok 1000 és 1000 embernél bőrbetegséget és más szerencsétlenséget okozott.
Borotválkozzunk Rasol-al kés nélkül.

Ezen teljesen ártalmatlan vegyszerekből összeállított borotváló por a szakállt annyira megpuhítja, hogy az az arcról elválik és az arc bársonysíma lesz.

Használata egyszerű, mindenki maga kezelheti.

Ára 1 kg-gramm (elegendő 30-szori használatra) helyben K 2·40, vidékre K 3—, előleges beküldése mellett bérmentve, utánvéttel K 3·20.

Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!

„RASOL” VEGYIPARI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., Váci-körut 55. sz.

52-4

RAKTÁRAK BUDAPESTEN:

Török József gyógyszerárban, Király-utca 12. — Neruda N. drogériájában, Kossuth Lajos-u. 7. — Molnár és Moser drogériájában, Koronaherceg-utca 11. — Detsényi Frigyes drogériájában, Marokkói-u. 1. — Detsényi Károly drogériájában, Fűrdő-utca 10. — Podor Márton drogériájában, Király-u. 31. Ács Mihály drogériájában, Lipót-körut 27. szám. És minden drogériában és illatszerkereskedésben.

Tisztviselő-kölcsön!

20,000.000 korona áll rendelkezésre
1600 koronán

felüli törzsfizetéssel bíró köztisztviselőknek, katonatiszteknek, nyugdíjasoknak és nyugdíjképes magánhivatalnokoknak 3¹/₂ százalékos alapon 10-20 évi törlesztésre, legtöbb esetben kezes nélkül, szerény utólagos díjazással. Semmi levonás! Régi tartozásokat konvertálunk! Megkeresésnél közlendő: életkor, szolgálati idő és törzsfizetés.

✠ Országos hitel- és ✠
kölcsönszerző vállalat

BUDAPEST, VII. ker., Izabella-utca 67.

(Andrássy-ut mellett.)

52-3

VALDMANN ALBERT

photocinkografiai műintézete

Budapest,

VIII. ker., Népszínház-utca 45.

Készít

CLICHÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzékek

és minden egyéb nyomtatványok

részére a legjobb kivitelben, a

legolcsóbb árak mellett. •

Felvilágosítással és árajánlattal

52-3 készséggel szolgálunk.

Elsőrendű ajánlatok! Elsőrendű ajánlatok!

Személyi hitel! Kezes és kezes nélkül katonatisztek, papok, lelkészek-, udvari-, állami-, megyei- és magán-tisztviselők, tanítók, kereskedők, iparosok, nyugdíjogosult hölgyek, kereskedelmi alkalmazottak és magánosoknak $\frac{1}{4}$ —20 évig terjedő időre havi, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és egész évi tőkekamat-törlesztéssel!

Különlegesség: **A páris—bécsi enquete értelmében tőkésitem a jövedelmet.**

Jelzálog hitel! 300 koronától feljebb I. II. és III. helyre földek-, városi és vidéki házak, nyaralók, gyárak, fürdőépületek, malmok, ásványviz és egyéb források és kőbányákra, a becsérték $\frac{3}{4}$ részéig.

Építési hitel! építésfélben levő ingatlanokra 2—3 részletben, oly arányban, amilyen arányban az építkezés előrehaladt.

Bank- és magánadóságok konvertálása!

Előnyösen! **szolid** alapon és **gyorsan** eszközölöm mindezen fenti műveleteket elsőrangú bel- és külföldi intézetek által.

ZÁBORSZKI JÓZSEF
leszámító és bankiroda, Budapest, VI., Sziv-u. 28.
Válaszbélyeg meliélklendő. • Kérjen prospektust.

ZORN MÓR

BUDAPEST—BÉCS.

**Butorszállítási és
beraktározási
vállalata.**

==== Képviseleve: ====
bel- és külföldön minden
== nagyobb városban. ==

BUDAPEST,
VIII. József-körut 18. szám.

26—6

Ki akar pénzkölcsönt!?

Felvilágosítás díjmentes, válaszbélyeg ellenébe.

4—4 $\frac{1}{2}$ %-os pénzkölcsönt

◊ közvetítünk a következő feltételek mellett: ◊

FÖLDBIRTOKRA

65 évre 2.50%-ra	30 évre 3.20%-ra
60 évre 2.60%-ra	25 évre 3.65%-ra
40 évre 2.85%-ra	20 évre 3.95%-ra

Ezen csekély százalékban tőketörlesztés és kamat befoglalatik.

BOTH DEZSŐ BANKKÉPVISELETE

Budapest, VII., Rottenbiller-u. 1. szám.
Augusztus hó 1-től Szövetség-utca 2/B.

Nemkülönben személykölcsönt katonatiszteknek, papoknak, tanítóknak, vasuti és gyári alkalmazottaknak, kereskedőknek stb. előnyös visszafizetésre.

Tisztviselőkölsön 5—25 évi időtartamra kötelezvény ellenében, fizetéselőjegyzésre kezes nélkül. 1000 korona kölcsön után törlesztés és kamat címén fizetendő havonta 8, 10, 12, 15 kor. Levélbeli megkeresésnél megírandó: állás, fizetés, kitöltött szolgálati idő és életkor. Ily kölcsönöket 15—20 nap alatt folyósítatunk.

◊ Törlesztéses jelzálogkölsönt ◊ szilárd anyagból épült lakházakra, valamint telkekre, építkezésekre 10, 15, 20, 25, 30, 40 és 50 év alatt leendő törlesztésre. 26—4

Beck Károly, Budapest

épület- és mulakatos, szabadalmazott ablakszellőztető készü-
lék és önműködő zajnálküli ajtócsukó-készítő ◊

VIII., József-utca 14. szám.

Mértékvétel végett szivesked-
jék hozzám fordulni. ◊ ◊ ◊

Ablakszellőzők ára:

Legnagyobb, legnehezebb és diszes	25.— kor.
Rendes ablakok iskolák, intézetek és magánlakásokhoz	13.— "
Könnyebb, szimpla ablakokhoz	9.— "
Klozetek	6.60 "

Szabadalmi szám 16.794. Költségvetések ingyen.

Ablakszellőztető készülékeimet a következő nevezetesebb helyeken használják: Nemzeti Kaszinó, Kereskedelmi minisztérium, Ref. főgimnázium, M. kir. Ludovica. Kispesti állami elemi iskolákban s több kórház és iskolában és vidéken is kitűnőnek bizonyultak

3.500 darab már használatban van. 30—6